

Algemene indruk

Wij hebben een fantastische reis naar Roemenie gehad. Heel kort samengevat: we zijn niet *naar* Roemenië geweest, we zijn **in** Roemenië geweest. We hebben Roemenië ervaren als een prachtig land met een heel eigen karakter. Een land met een positieve uitstraling dat zich sterk aan het ontwikkelen is. Alle angsten die op kunnen komen voordat je het land kent waren achteraf gezien ongegrond. We hebben ons geen moment onveilig gevoeld. Het is een prachtig land met zijn eigen karakter. Ik stel mij voor dat mijn grootouders, die alle vier op een boerderij opgegroeid zijn, leefden zoals je nu nog in Roemenie ziet. Naast de eerste zorg om het alledaagse bestaan (verzamelen van wat de natuur je biedt, groente verkopen op marktjes of langs de weg, koe uitlaten en melken, varken of schaap slachten, je lopend of liftend verplaatsen naar je werk) zagen we ook veel dat men met het opknappen van hun huis of hek bezig was. Dit gaf ons het gevoel dat er ruimte voor meer in het leven van de mensen is gekomen. Het straalt een positieve kijk op de toekomst uit. Veel bloemen bij de huizen, veel mensen die op bankjes zitten te kletsen, jeugd die bij elkaar klit. Fietsende Nederlanders die we onderweg tegenkwamen verwoordden het zo: de Polen stralen pessimisme uit, de Roemenen levensvreugde.

We hebben veel gastvrije mensen ontmoet. Niet op alle gereserveerde adressen was op ons gerekend, maar een oplossing werd snel gevonden: een heel huis dat tot onze beschikking werd gesteld of bij schoonmoeder die nog wel kamers overhad. Een bedbank is snel uitgekapt. Bij het afscheid kregen we van alles mee, een mooi kleed, geknoopte boekenleggers, palinka (zelfgestookte brandewijn) en wijn. Een hele leuke ontmoeting hadden we met een zigeunergezin. Ze woonden langs een modderpad dat naar één van onze logiesadressen voerde. Er stonden 2 plastic onderkomens en de vrouwen waren buiten bezig met het eten voorbereiden. We stonden aarzelend op de grens van hun terrein, maar ze wenkten ons vriendelijk verder te komen. We kenden elkaars taal niet, maar we spraken elkaar vriendelijk toe. Toen ik vroeg of ik ze op de foto mocht zetten poseerden ze uitbundig voor ons. De jonge dochter was erg gehaaid, die vroeg voor iedere glimlach geld. We hebben ze bij het weggaan wel iets gegeven, maar voor die moeders had het niet gehoeven. Later zijn we nog een keer terug gegaan. Dat was helemaal prachtig. Vader was een schaap aan het villen..... Ook hij wilde wel op de foto. Ja, het was een bijzondere ontmoeting.

Er is veel kleinschalige landbouw. Kleine percelen mais en koren en grasland met puntvormige hooihopen. We zagen wel enkele trekkers, maar over het algemeen wordt het land met de hand of met paardenkracht bewerkt. De meeste huishoudens lijken in hun eigen voedselbehoefte te voorzien. Ze hebben zelf een moestuin en wat dieren, zoals kippen, ganzen en een koe. Wat niet voor eigen gebruik is wordt verkocht langs de weg of op de markt. In veel dorpen staan betonnen tafels die als marktkraam dienst doen. Eigen land om de koe te laten grazen ontbreekt en daarom wordt het straatbeeld veelal bepaald door mensen die hun koe(ien) uitlaten. In wegbermen, langs of op de spoorbaan, in weiljes, overal lopen ze. Het is een mooi rustgevend gezicht, maar het lijkt me zeer tijdrovend voor de eigenaar. Soms zie je een koeien- geiten- of schaapskudde, gehoed door herders. Boerenbedrijven zoals we ze hier kennen hebben we niet gezien. Je ziet veel mensen met de zeis het openbaar groen maaien en verzamelen voor eigen gebruik. De kippen en ganzen lopen buiten het hek in de bermen langs de straat. De hond laat men gewoon loslopen in het dorp. Dat is alleen voor de weggebruikers lastig, maar dat wordt door iedereen geaccepteerd. Hondenpoep zie je nergens. In de Karpaten worden veel vruchten en paddestoelen in het bos verzameld en langs de kant van de weg te koop aangeboden.

De energievoorziening is niet overal collectief. Op hout gestookte waterboilers, tegelkachels en kookfornuizen geeft een straatbeeld van houtsprokkelende mensen. In manden op de rug, in kleine trekkarretjes, op grote wagens door paarden getrokken, alle vormen van vervoer kom je tegen. De waterput in het dorp of op het eigen terrein zorgt voor de watervoorziening. Op sommige logiesadressen zagen we fornuizen gestookt op gasflessen. Op straat zie je dan ook regelmatig vervoer van die flessen achterop de fiets of in trekkarretjes. In Transsylvanië zagen we voor het eerst gasleidingen. Ze zijn bovengronds, waarschijnlijk i.v.m. de strenge vorst in de winter. Zo kun je erbij bij lekkage, ook als de grond diepbevoren is.

De delen van Roemenië die wij bezocht hebben zijn duidelijk gericht op de landbouw. De enkele steden zijn over het algemeen troosteloos, ondanks de zichtbare invloeden van coca-cola en de enkele terrassen. Grauwe gevels, het ontbreken van etalages en winkelaanduidingen, slecht geplaveide wegen. Wel veel bloemen overal. Je moet goed zoeken naar aanduidingen van wat voor winkels zich achter die gevels bevinden. Funshopping en streepjescodes lijken hier nog heel ver weg. In de steden zie je wel gespecialiseerde winkels, maar in de dorpen is het aanbod per winkel zeer breed. Zo kun je in een magasin mix naast levensmiddelen ook ondergoed en zeisen kopen, stropdassen en muizenvallen. Veel winkels zijn dag en nacht open. We hebben weinig kantoorgebouwen gezien, of ze zijn niet als zodanig herkenbaar geweest voor ons. Naast de afzichtelijk grote industrie op enkele plaatsen, zijn er minder opvallende fabrieken. Zo rond 3 uur 's middags zag je grote hoeveelheden mensen op straat lopen. We vermoedden dat de fabriek dan uitging. Zo zagen we enkele broodfabrieken. Een bakker bij wie je brood kunt kopen zagen we niet. Vaak was er een broodkraampje op straat of je kocht brood in het magasin abc.

Mensen zijn goed gekleed. In onze ogen niet modern, de tieners uitgezonderd. Het zou goede kleding kunnen zijn die wij in een zak gedaan hebben. De oudere generatie draagt hoofddekseis, de vrouwen hoofddoeken en de mannen strooien of viltten hoeden in verschillende vormen. Per streek zie je hier verschil in. In de schoenenzaken is het aanbod overal hetzelfde. In de steden in Transsylvanië zagen we enkele kleine kleding- en schoenenzaken met een moderner aanbod. Op enkele plaatsen zagen we oudere vrouwen langs de weg kleding verkopen. Of dit hun eigen overvloedige kleding was of dat het van hulptransporten kwam weet ik niet. Doet er ook niet toe, het is hun manier om wat te verdienen.

We aten 's avonds in een restaurant, pizzeria of McDonalds. Het aanbod was redelijk gevarieerd. Een enkele keer kwam het voor dat het door ons gekozen gerecht niet geserveerd kon worden. Meestal aten we varkensschnitzel of kip, patat of gekookte aardappelen, witte kool-tomaten salade. Dit geserveerd met brood, maar zonder saus. Inclusief drinken waren we om en nabij € 10,-- kwijt met z'n vieren.

Nu ik het toch over prijzen heb:

(40.000 lei = € 1,--)

Overnachting	gemiddeld € 8,-- pppn
Ontbijt	€ 2,-- pp
Benzine	27.000 lei/liter
Kopje koffie	10.000 lei
Brood	18.000 lei
2 literfles fanta	35.000 lei
0.25 glas fanta terras	25.000 lei
kapper	37.000 lei (15 minuten)
entree kloosters Bucovina	180.000 lei (2volw., 2 studenten, 1x foto)
0,5 l cola McDonalds	33.000 lei
cheeseburger McDonalds	27.000 lei

Roemenen vertelden ons dat een gemiddeld maandinkomen € 120,-- is en dat je met € 10,-- een gezin met 4 personen een week kunt voeden. Als het minimuminkomen in Nederland ongeveer € 1100,-- is, lijkt dit veel; 10x zoveel als in Roemenië. Maar de kapper is al 16x zo duur, een kopje koffie 6x, brood 3x, benzine 2x. Wij krijgen natuurlijk ook veel terug voor de betaalde belastingen: goede wegen, collectieve energievoorzieningen, sociaal arbeidsklimaat. Dat zijn zaken die in Roemenië duidelijk niet aanwezig zijn. Wij hebben gelukkig ook niet een leider gehad die alles voor zichzelf en zijn eigen imago opeiste. Als ik dan in Nederland vrouwen zie op weg naar de tennisbaan of fitnessruimte voor een goed figuur of hun sociale contacten..... dat is toch heel iets anders dan de getekende buitengezichten van de vrouwen in Roemenië, hooiend of hun koe uitlatend. Beiden zijn hopelijk gelukkig met het leven dat ze leiden.

Voor we besloten om onze vakantie in Roemenië door te brengen hebben we ons goed voorbereid door veel te lezen, de Oosteuropabeurs te bezoeken, op internet te zoeken. We moesten toch wel wat overwinnen en dan met name de vooroordelen over dit land: een extra set ruitwissers meenemen,

omdat ze van je auto gestolen worden, wieldoppen weg, extra hygiënedoekjes mee i.v.m. smerige toiletten, in scène gezette auto-ongelukken om de schuld op jou te wentelen of om je te beroven, politie die je zomaar een bon geeft, afzetten bij betalen, geld wisselen op straat, constant bedelende kinderen, zigeuners die je bestelen, onveilig verkeer door slechte straten en verlichting. Wat drijft je dan nog om wel te gaan? Ik denk dat onze positieve kijk op mensen en het vertrouwen in onszelf sterker waren dan de angst. Met spanning gingen we de grens over: hier gaat het dus gebeuren, pas op je spullen. Zodra we in het land waren en er deel van werden vroegen we ons af hoe we zo hebben kunnen denken. De mensen zijn erg aardig en behulpzaam en vooral gastvrij. De ruitenwissers, slechte hygiëne.....alles waar we bang voor waren, we hebben het niet ervaren. Of het moet geweest zijn onderweg in de Karpaten. Er liep een man met een hond op een rustig stuk weg. Ik zag die man een beweging maken en toen vloog de hond op onze auto af. Hij raakte de zijkant. Ik reed rustig door zonder uit te wijken. Waarom vloog die hond op ons af? Geen van die andere honden die we tegen kwamen hebben dat gedaan. Vreemd.

Als je geen haast hebt levert het verkeer geen problemen op. Uitgezonderd de weg tussen Gheorgheni en Sovata (13B). Met een maximum snelheid van 10 km/uur laverend en remmend tussen de gaten het asfalt zoekend. De onderkant van de auto en de banden hebben veel te lijden gehad. Gelukkig zonder gevolgen. Verkeersongelukken hebben we nergens gezien.

Ik zou nog wel veel meer kunnen schrijven. Ik heb een heel schrift als dagboek volgeschreven en we hebben zo'n 250 foto's. We hebben vaak tegen elkaar gezegd dat ieder moment weer een ervaring op zich is. Zeker een land om nog een keer naar terug te gaan. Welke ontwikkeling gaat dit land nog doormaken wanneer het lid wordt van de EU? De vraag blijft in ons hoofd hangen of iedere ontwikkeling een verbetering is. Je gunt iedereen zijn geluk, maar waar vind je dat? In het hebben of in het zijn? Begeerte maakt arm. Je bent rijk als je kunt danken voor wat je hebt.

Nuttige adressen

www.ruraltourism.ro

www.paspoortroemenie.nl

www.biertan.ro

www.romanian-tourist-office.site.nl

www.roemenieberaad.nl

www.andersreizen.nl

logies: Op campings zijn cabana's te huur voor een gering bedrag. Dit zijn kleine houten trekkershutten. Kloosters bieden vaak ook logies aan. Bed and breakfast te boeken via www.ruraltourism.ro.

oosteuropabeurs; 1x/2 jaar in het voorjaar in Deventer.

telefoneren: volop openbare telefoons, met telefoonkaart.

Internet: de hele reis voorbereid via internet. In de wat grotere steden is wel een internetcafé.

Betalen: de logiesadressen hebben we met meegebrachte euro's betaald. De euro is waardevaster dan de lei en daarom heeft men die graag.

literatuur en kaarten

Roemenie; Bos, Jan Willem; landenreeks, koninklijk instituut voor de tropen Novib 2001

Wat&hoe taalgids; Van Dale Lexicografie 2004

Romania&Moldava; Williams, Nicole; lonely planet 2001

Romania; Burford, Tim; rough guide 2001

Roemenie; Linthorst, K.; Kosmos reisgids 1999

ANWB handboek Europa; 2004-2005

Romania, atlas rutier European 1:3 500 000

Romania, atlas rutier 1:250 000